

Mustra a Magyar Pedagógusok Házáról

Az 1999-ben újraindult, s idén kilencedik évfolyamához érkezett *Könyv és Nevelés* történetében nem fordult még elő, hogy a főszerkesztői ajánló, a *Mustra* ne a lap tartalmát kínálta volna szíves figyelmébe a kedves olvasóknak. De most először – ez is megtörténik.

Aktuális mustránk tárgya ugyanis maga a folyóiratot kiadó intézmény, az OPKM betűszó révén közismert Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum. Pontosabban a Magyar Pedagógusok Háza néven (és tartalommal) a változó (nehezülő) viszonyok közt is megmaradásra elszánt, önmaga megújításán munkálkodó OPKM.

De mi az a Magyar Pedagógusok Háza? Mit rejteget a lehetséges névcsere? Valami teljesen új, másfajta intézménnyé kíván átalakulni az OPKM? Nem egészen erről van szó, de hogy egészen pontosan miről, ahhoz egy kicsit vissza kell mennünk az időben, az OPKM múltjában.

Valamikor az 1980-as évek második felében, a rendszerváltozás küszöbén fogalmazódott meg, Balázs Mihály főigazgatósága idején, hogy túl kellene már lépni a múltból megörökölt, s egyre inkább kényszerűen viselt, de itt-ott még mindig fölbukkanó „hatóság-hivatal” szerepváltozaton. Helyettük mind inkább a napra készen fejlesztett, korszerűen föltárt gyűjteményekre alapozott szolgáltatások repertoárját kell bővíteni, s a potenciális célközönséggént ismert magyar pedagógus társadalom számára fölkínálni.

A gondolati szinten fölbukkant ötletet aztán brutális szükségletté formálták az 1989 után alaposan megváltozott társadalmi körülmények. Akkoriban ugyanis az iskolai könyvtárak számára törvényben előírt országos hálózati központ szerepet fölülírtá az önkormányzati törvény, amivel is kötelességből mindössze csak oda-vissza adódó szakmai kapcsolati lehetőséggé változott az iskolai könyvtárak, könyvtárosok viszonya az OPKM-hez. Ezzel a gesztussal megnyílt az út az intézmény működési filozófiájának teljes újragondolására.

A szakkönyvtár nyitottsága, s az ott megindult, illetve lezajlott elektronizáció, az ennek nyomán kínálkozó korszerű szolgáltatási formák megjelenése adta a legfrappánsabb választ a „hogyan tovább OPKM?” kérdésre. Az ezredforduló táján az intézmény szakember gárdája már gőzerővel dolgozott a „Magyar Pedagógusok Háza” koncepció kialakításán, s a kollektív erőfeszítés nyomán megszületett stratégiára épülhetett – miután a fenntartó tárca illetékes vezetői is elvi hozzájárulásukat adták a dologhoz – e sorok írójának 2003-as, eredményes főigazgatói pályázata.

Álljon itt egy, a stratégia megértését szolgáló idézet az akkori pályázatból. „A program lényege: az intézmény gyűjteményeiben, szolgáltatásaiban és szellemi kapacitásában hordozott értékek komplex, korszerű, felhasználó-orientált prezentálása, hasznosítása. A feladataiban, lehetőségeiben, szolgáltatásaiban globális, a pedagógus pályára nyitott valós és virtuális Ház egyszerre lesz majd szakmai információs központ és kulturális programokat befogadó szervezet, a pedagógus szakmai egyesületek otthona, ahol hagyományos és digitális tankönyvek bemutatói, taneszköz-bemutatók, szakmai továbbképzések, internetes portálok segítik a pedagógusok, iskolák tájékozódását.”

A program célja természetesen nem az OPKM szervezeti kereteinek valamiféle öncélú szétfeszítése volt, sokkal inkább az intézmény egészéből kihozható többlet szellemi értékek komplexebb hasznosítása, szolgáltatása. Ahhoz, hogy egy komplex szolgáltatói centrum szerepet magas szinten teljesíthessen, akkori elképzelésünk szerint az OPKM-nek a jövőben is korszerű és erős szakkönyvtárként, múzeumként, taneszköz tárként, valamint kiadóként kell majd működnie.

Az elmúlt év újabb fordulatokat hozott az intézmény életében. Előbb megtörtént a főigazgató váltás. Az új főigazgató, a „belülről jött” dr. Varga Katalin vezetői koncepciójának érzékeltetésére olvassunk bele az ő pályázatába is!

„Vezetői programomat két pillérre építem: az intézmény elfogadott és nyilvánossá tett hosszú távú stratégiai programjára (Magyar Pedagógusok Háza program), ez a végcél, illetve elődeim tevékenységére, elvégzett munkájukra, ez a kiindulási pont. Mindkettőt elfogadom, magaménak tudom, erre alapozva kívánom az intézmény további fejlesztését megvalósítani, munkáját irányítani. A Magyar Pedagógusok Háza a pedagógia információs központja, nem csupán a közoktatásé. Egyszerre kívánja szolgálni az oktatásügy irányítóit, teoretikusait, gyakorlóit, ügyfeleit és az információ előállításában érdekelt üzleti partnereket. Ehhez méltóan összetett és erősen differenciált szolgáltatási rendszert kell kialakítani és működtetni. Fontos céлом, hogy a Magyar Pedagógusok Háza nemzeti és nemzetközi szinten ismert és elismert, mintaértékű intézménytípus legyen, komplex szolgáltató, információs, kulturális és innovációs központ. Az új típusú intézmény kialakításában érdekeltté kell tenni a közoktatási intézményeket, a pedagógusokat személyesen, valamint a felsőoktatási intézményeket, elsősorban a pedagógusképző és –továbbképző programok gazdáit.”

Történt azonban tavaly más is! Miközben évek óta mondjuk, hogy a szép szakmai álmom a Pedagógusok Házáról mindaddig álmom maradhat csak, amíg az OPKM be nem költözhet saját székházába, a „Tündérpalo-

ta" épületébe, nem hogy az álma, de a puszta létezése is veszélybe került a nagy múltú intézménynek. Az éppen száz éves országos pedagógiai szakkönyvtárt egyszer, 1933-ban már megszüntették, majd azután jókora anyagi és szakmai erőfeszítéssel, de a kiesett negyedszázadot igazán soha nem pótolva újra létrehozták, 1958-ban. Tavaly nyáron a szemellenzős fiskális mentalitás nagyobb dicsőségére megfogalmazódott egy magas állami szintű elhatározás, amely méltatlan sorsot, a fölszámolás előszobájának tekinthető beolvasztást előlegezett meg.

Természetesen kemény lobbizás indult „minden fronton”, a szakmailag aligha indokolható, elhamarkodott döntés felülvizsgálata érdekében, s most – az első alapítás centenáriuma és az újraindulás félszázados évfordulója között, a reményteli (legalább az OPKM és a Magyar Pedagógusok Háza szempontjából reményteli!) 2007-es esztendőben módosult a korábbi határozat. Ma már arra van igen nagy esély, hogy a nagy, központi közoktatási fejlesztési intézet (OFI) háttérintézményeként működhessen tovább az OPKM, s eközben, közel egy évtized elteltével végre beköltözhetett a saját székházába, ha még nem is vehette teljesen birtokba azt. Így és ezért látszik végre valós remény a Magyar Pedagógusok Háza megvalósítására.

Régi mondás, hogy a remény hal meg utoljára. Van ennek a mondásnak egy akasztófahumorba mártott, pesszimista „zárótétele”: Isten nyugosztalja! – tesszük hozzá olykor, nem kis szkepszissel. De folytatható a mondás optimistán is. Mi inkább ezt a változatot választjuk:

Isten éltesse!

